

Bitki Adlarında Eş Anlamlılık ve Ters Anlamlılık

Yasemin YILDIZ*

Makale Bilgisi

Makale Türü: Araştırma makalesi
Makalenin Geliş Tarihi: 21.3.2021
Makalenin Kabul Tarihi: 21.6.2021

ÖZET

Anlam konusu birçok araştırmacının üzerinde önemle durduğu geniş çaplı bir konudur. Konuyla ilgili araştırma yapan anlam bilimcilerin birbirinden farklı bakış açıları sebebiyle ortaya çok çeşitli tasnifler çıkmıştır. Her anlam bilimci kendi "anlam" tanımını yapmış ve o doğrultuda değerlendirmelerde bulunmuştur. Eş anlamlılık durumu; genel olarak, yazılışları farklı ama anlamları aynı olan kelimelerle açıklanmaya çalışılmıştır. Bazı anlam bilimciler eş anlamlılık durumunun Türkçede var olmadığını savunurken, bazıları var olduğunu, bazıları da çeşitli şartlara bağlı olarak dilde kendine yer bulduğunu savunur. Bu farklı bakış açıları, haliyle farklı tasnifleri de beraberinde getirmiştir. Ters anlamlılık durumu ise; iki öge arasında var olan karşıtlıkla sağlanır. Eş anlamlılığa kıyasla ters anlamlılık kavramı daha çok ortak görüşe ev sahipliği yapar. Buradaki ortaklık ters anlamlıların varlığı ve anlamı konusunda oluşan ortaklıktır. Bunun yanında tıpkı eş anlamlılar için yapılan tasnifler gibi ters anlamlılar için de farklı tasnifler yapılmıştır. Eş anlamlılığı ve ters anlamlılığı bitki adları açısından ele aldığımızda vurgulanması gereken birkaç önemli nokta olduğunu söyleyebiliriz. Bitki adlarını eş anlamlılık başlığı altında değerlendirdiğimizde ortaya çıkan en önemli durum, eş anlamlı bitki adlarını doğru bir şekilde belirleyebilme durumudur. Farklı dillerden alıntı yapılan bitki adlarının eş anlamlılığı daha net bir şekilde tespit edilebilirken, aynı dil içinde varlığını sürdüren eş anlamlı bitki adlarında bu tespit çok net bir şekilde olamayabilir. Bu durumun ortaya çıkmasında da ağız özellikleri oldukça etkilidir. Ağız özellikleri sebebiyle meydana gelen değişimler zaman zaman karışıklıkların çıkmasına sebep olmaktadır. Aynı sebep bitki adlarının derlenmesi konusunda da kendini gösterir. Bitki adları, ters anlamlılık açısından değerlendirildiğinde eş anlamlılıktan daha net bir çizgi vardır. Bu netliğin sebebi de karşıtlığın sadece karşıt anlamlı kelimelerle sağlanabilmesi durumundan kaynaklıdır. Çalışmamızda çeşitli kaynaklardan elde edilen eş anlamlı bitki adları listesine ve ters anlamlı bitki adları listesine yer vereceğiz. Türk dilinin ne kadar zengin bir söz varlığına sahip olduğunun küçük bir göstergesi olan bu listelerle birlikte eş anlamlılığa ve ters anlamlılığa ışık tutmaya çalışacağız.

Anahtar Kelimeler: Anlam, eş anlamlılık, ters anlamlılık, zıt anlamlılık, bitki adları.

* Dr., Sakarya Üniversitesi, Sakarya-Türkiye. E-posta: yasemin89yildiz@gmail.com, ORCID: 0000-0003-3999-2142

Synonym and Inverse Meaning in Plant Names

ABSTRACT

The subject of meaning is a wide-ranging topic that many researchers emphasize. Various classifications have emerged due to the different perspectives of semantic scientists doing research on the subject. Each semantic scientist made his own definition of "meaning" and made evaluations accordingly. Synonymous status; In general, it was tried to be explained with words with different spelling but same meanings. While some semantics argue about existence of synonymy in Turkish language, there is also an opinion that it finds a place in the language depending on various conditions. These different perspectives naturally brought different classifications. Inverse meaning situation; it is provided by the contrast that exists between the two elements. Compared to synonyms, the concept of inverse meaning is home to more common views. The commonality here is the one formed about the existence and meaning of the inverses. In addition, different classifications are just like the classifications for synonyms made for inverse meanings. When we consider the synonymy and inversiveness in terms of plant names, we can say that there are a few important points to be emphasized. When we evaluate the plant names under the title of synonyms, the most important situation that emerges is the situation of correctly determining the synonymous plant names. While the synonyms of plant names quoted from different languages can be determined more clearly, this determination may not be very clear in synonymous plant names that exist in the same language. Mouth features are also very effective in the emergence of this situation. The changes that occur due to the mouth features sometimes cause confusion. The same reason manifests itself in the compilation of plant names. When plant names are evaluated in terms of reverse meaning, there is a clearer line than synonyms. The reason for this clarity is due to the fact that the contrast can only be achieved with opposite words. In our study, we will include a list of synonymous plant names and inverse plant names obtained from various sources. With these lists, which are a small indicator of how rich vocabulary the Turkish language has, we will try to shed light on synonyms and inversiveness.

Keywords: Meaning, synonymy, inverse meaning, antonyms, plant names.

GİRİŞ

Anlamları aynı ya da birbirine yakın olan kelimelerin durumuna eş anlamlı ya da anlamdaş denir. Bu konuyla ilgili olarak dilbilimcilerin farklı görüş ve düşünceleri vardır. Genel olarak kabul gören görüş, herhangi bir sözcüğün, onu her yönüyle karşılayan bir eş anlamlısının olmayacağı yönündedir. Bu fikir doğrultusunda da eş anlamlı tabiri yerine anlam benzerliği tabirini kullanmak daha yerinde bir tercih olur.

"Dilbilimde genellikle benimsenen yargı, hiçbir dilde, başlangıçta, bir kavramı yansıtmak için birden çok göstergenin kullanılmayacağı biçimindedir. Bir başka deyişle, aynı dilde iki ayrı gösterge, bütünüyle aynı anlama gelemez. Bu gerçek, N. Goodman tarafından mantık açısından da kanıtlanmıştır. Durum böyleyken birbirine yakın anlamlı sözcükler için Yunancada kullanılan sün 'birlikte, eş' ve onama 'ad' sözcüklerinden kurulu sünönümos terimi bütün dillerde yaygınlaşmıştır. Bir dilde, birbirine yakın anlamda birçok sözcüğün bulunması o dilin zenginliğini, işlenmişliğini gösteren özelliklerdendir. Örneğin; Türkçede darılmak, küsmek, gücenmek, incinmek, alınmak gibi, aynı kavram alanından, aralarında ince kullanım ayrımları olan göstergelerin bulunması bunun tanıklarındandır." (Aksan, 2006: 78).

Aksan'ın bu düşüncesine benzer bir düşünceye sahip olan başka dilbilimciler de vardır. Bu dilbilimcilerden biri Vecihe Hatiboğlu'dur. Hatiboğlu (1970), anlam eşitliği diye bir durumun mümkün olmadığını ifade ederek eş anlamlılığın bulunmadığını dile getirmiştir. Aksan gibi

düşünen bir diğer dilbilimci Saussure (1976: 114) ise eş anlamlı olarak nitelendirilen kelimeler arasında birtakım farklılıklar olduğunu savunmuş, dolayısıyla tam olarak bir eş anlamlılıktan söz edilemeyeceği vurgulamıştır. Eş anlamlılık konusuyla ilgili olarak, ifade edilen bu farklılıklar, “tam” eş anlamlı kelimelerin olmadığı sonucunu doğurmaktadır. Ancak bu durumun da bir istisnası vardır. O da başka dilden alınan kelimelerle gerçekleşir.

“Dilde bir kavramı karşılayan bir gösterge varken gerekli gereksiz, bir yabancı dilden alınan aynı anlamdaki öge de yerleşebilmektedir. Türkçenin Eski Türkçe döneminde dilde *sü* ‘asker, ordu’ sözcüğü kullanılırken sonradan Arapçadan *asker* alınmış, yine aynı dönemde *us* ve *ög/ök* yaygınken Arapçadan *akıl* sözcüğü girmiştir. Dilde *üzüntü* varken Arapçadan *elem*, *keder*, *gam*; Farsçadan gelen *dert* kullanılmaya başlanmış, *tasa* ve *kaygı* yerine de Farsça *endişe* kendine yer edinmiştir.” (Aksan, 2006: 79-80).

Eş anlamlılarla ilgili değinilmesi gereken bir diğer konu da, eş anlamlı kelimelerin oluşma yollarıdır. Bu konu üzerinde çalışan Ahanov, eş anlamlıların oluşma yollarını beşe ayırmış ve bunları maddelerle açıklamıştır:

1. “Sözün anlam yönünden gelişmesi, yan anlamlara sahip olması, eş anlamlılığın oluşmasında etkilidir. Bundan dolayı çok anlamlı sözler ile eş anlamlı sözler arasında bir ilgi doğar. Çok anlamlı söz, her anlamıyla farklı eş anlamlı dizilere dahil olarak, eş anlamlı sözlerin alanını genişletir.
2. Nesne veya durumların ilk anda fark edilmeyen özel vasıf ve görünüşlerini, birer birer açıklayarak adlandırmak için veya anlam ayrıntılarını ifade etmek için yeni sözler türetilir ve bunun sonucunda da dilin söz varlığı sürekli bir gelişme ve zenginleşme gösterir. Türemiş yeni sözler ise söz yapmanın çeşitli yöntemleriyle oluşturulur. Söz yapmanın çeşitli yöntemleri aracılığıyla, söz varlığının gelişmesi sonucunda eş anlamlı sözler de oluşur.
3. Yazı dilinin ağızlardan söz alması sonucunda da eş anlamlı sözler oluşur.
4. Belli bir anlatımda kullanılan örtmeceler, başka bir kelimeyle veya kelime grubuyla eş anlamlılık gösterebilir.
5. Bir dilin söz varlığı yabancı dillerden giren kelimelerle de zenginleşir. Bazen yabancı dillerden giren kelimeler, o dilin temel kelimeleriyle yakın anlama sahip olurlar. Bunun sonucunda da eş anlamlılar oluşur.” (Ahanov, 1993: 129-130).

Ahanov bu maddelerle birlikte eş anlamlılığı bir dil zenginliği olarak nitelendirmiştir. Eş anlamlılığın, yan anlam ve çok anlamlılık ile doğrudan ilgili olduğunu savunan Ahanov, aynı zamanda anlam ayrıntılarının da bu konuda belirleyici olduğunu vurgulamıştır.

Eş anlamlılığın sınıflandırılması konusuna gelindiğinde ise birçok tasnifin var olduğunu görmekteyiz. Lyons, Çotuksöken ve Aksan’ın tasnifleri bu konu ile ilgili öne çıkan tasniflerden olmuştur. Lyons (1995: 61), eş anlamlılığı mutlak eş anlamlılık, bilişsel eş anlamlılık ve yakın eş anlamlılık olmak üzere üç gruba ayırmıştır. Çotuksöken (2012: 7-8), tam (mutlak, bütüncül) eş anlamlılık ve bağlamsal (kısmî, parçalı) eş anlamlılık olmak üzere iki başlık altında değerlendirmiştir. Aksan (2006: 127-128) ise eş anlamlılık tasnifini kelimelerin kökeni açısından değerlendirerek, her ögesi Türkçe olanlar ve Türkçesiyle birlikte yabancı öğeleri de yaşayanlar şeklinde ikiye ayırmıştır.

Dil içerisinde kabul görüp görmemesi durumu, oluşum şekilleri ve tasnifleri açısından değerlendirildiğinde, eş anlamlılık konusu tartışmalı bir konu olarak karşımıza çıkar. Bu alan üzerinde çalışan araştırmacıların çoğu, (alıntı kelimeler dışında), bir kelimenin “birebir” eş anlamlısının olamayacağı görüşünde olup arada mutlaka ufak tefek farkların olacağını

savunmaktadır. Örneğin; Aksan (2009: 190-191), göndermek/yollamak kelimeleri ile bezmek / bıkmak / usanmak kelimelerini ele alarak bu durumu açıklamaya çalışmaktadır. Çoğunlukla tam aynı anlamda olduğu kabul edilen bu kelimelerin aslında ayrı köklerden gelen, değişik gelişmeler sonucunda anlam açısından birbirlerine yaklaşmış kelimeler olduğunu ifade etmiştir. Bu düşüncesi doğrultusunda da dilemek / istemek, çevirmek / döndürmek, darılmak / küsmek / gücenmek gibi eş anlamlı olarak kabul görebilen kelimeleri “yakın anlamlı öğeler” şeklinde değerlendirmenin daha doğru olacağını vurgulamıştır. Saussure (1976: 114) ise endişelenmek, korkmak, dehşete düşmek kelimelerini ele alarak bunları yakın fikirleri ifade eden kelimeler olarak nitelendirmiştir.

Bütün bu bilgiler dâhilinde, bitki adlarını ele aldığımızda, her tür kaynakta, “eş anl.”, “bkz”, “bk.”, gibi kısaltmalarla ya eş anlamlılarının verildiğini ya da eş anlamlısı olduğu düşünülen başka bir bitkiye gönderme yapıldığını görmekteyiz. Benzeri bir uygulama, bitki adları üzerine yapılmış kapsamlı iki çalışmadan yararlanılarak bu çalışmada da yapılacaktır. Seçilen kaynakların ilki olan “Şifalı Bitkiler Ansiklopedisi” bitkilerle ilgili daha bilimsel bilgiler içermesi açısından önemli bir kaynak olması sebebiyle, “İlaç ve Bitki Adları Sözlüğü” ise gerek sözlüklerden gerekse tarihi pek çok metinden derlenen geniş çaplı bir kaynak olması sebebiyle tercih edilmiştir. Yani; biri botanik bilimcilerin bile kaynak olarak kullanabileceği terimler ve bilimsel veriler içeren bir kaynak, diğeri ise, dil ve edebiyat alanında yapılmış birçok çalışmadan derlenen ve içerisinde fazlaca materyal barındıran bir kaynaktır. Sonuç olarak, bitki adları açısından en doğru materyallere ulaşabilmek adına iki farklı alana ait geniş çaplı birer eser tercih edilmiştir.

Şifalı Bitkiler Ansiklopedisinde Yer Alan Bazı Bitkilerin Eş Anlamlıları

1. Acı yonca- su yoncası
2. Adi çayır düğmesi- büyük çayır düğmesi
3. Adi yonca-kaba yonca
4. Ahududu-ağaç çileği, dağ çileği, sultan böğürtleni
5. Ak zambak- bey zambağı, beyaz zambak, misk zambağı
6. Aklar otu-hevhulma
7. Alıç- akdiken, beyaz diken, edran, ekşi muşmula, geviş, yemişen
8. Altınasa- adi altınbaşak, altınbaşak, yahudi otu
9. Altıncık- nergis, öküzgözü, ölü çiçeği
10. Altıntop- Greyfurt, greyfrut, kızmemesi
11. Andız otu- Andız kökü, anduz kökü, at gözü, indus kökü, kızıl ağaç
12. Aspir- aspur, boyacı aspiri, kır safranı, kurtum, yabani safran, yalancı safran, zaferani kâzib
13. Ayak otu- Kindıra, nemse saparnası
14. Ayçiçeği-gündöndü,günebakan
15. Ayrık otu- tarla ayrığı
16. Ayvadana- adi pelin, adi yavşan, karadeniz pelini, koyun otu
17. Azak eğiri- eğir, hazanbel
18. Bahçe kara pazısı- çayır kara pazısı, kara pazı
19. Bahçe nanesi- biberi nane
20. Ballıbaba- ballık otu, beyaz ballıbaba
21. basur otu- yağlı çiçek
22. Bayırturpu-Eşek turpu, yabani kaşık otu
23. Beşparmak otu- İncibar kökü, parmak otu, Sarı tabusluk, yedi parmak otu
24. Beyaz dut ağacı-ak dut
25. Mor dut ağacı- kırmızı dut

26. Binbirdelik otu- Bira çiçeği, kılıç otu, koyunkıran, kuzukıran, yara otu
27. Boğa dikenini- Adi çakırdikenini, deveci dikenini, devedikenini, deve elması, tengel dikenini
28. Boy otu- buy otu, çemen, çimen, hülbe
29. Böğürtlen- ağaç çileği
30. Küçük ısırğan- dalagan, cızlak
31. Centiyane- centiyan, cintiyane, defneyezit, güşad otu, kantaronu kebir, sarı gentinyan, sivri kökü
32. Civanperçemi- Adi merkep ketesi, akbaşlı, barsama otu, binbir yaprak otu, kandil çiçeği, marsama otu
33. Çakal eriği-yabani erik
34. Çayır papatyası- Adi çayır papatyası, çayır güzeli, koyun gözü
35. Çıçırgan- çalığagası, cıcılık, çışkan, yalancı iğde
36. Çoban üzümü- keçi yemişi, yaban mersini
37. Çobançantası- cıngıldaklı ot
38. Çobankaldıran- çobankalkıtan, timurdikenini
39. Çörek otu- çöre otu, karaotçam
40. Büyük çuha çiçeği- tutya
41. Dağ mayasıl otu- adi mayasıl otu
42. Yer çamı- bodur ot, bozbodur ot, bozca ot, mayasıl otu, yer servisi
43. Dar yapraklı sinirli ot- mızrak yapraklı sinirli ot, zeybek
44. Büyük sinirli ot- geniş yapraklı sinir otu
45. Beyaz sinirli ot- küçük sinir otu
46. Darı- Arnavut darısı, boz darı, boza darısı, kum darısı, saçak darı
47. Defne- tehnel
48. Deniz teresi-deniz otu
49. Deniz yavşanı- kokulu yavşan, kır yavşanı
50. Dere nanesi- su nanesi, su yarpuzu
51. Dere otu- darak otu, durak otu, tarhan otu
52. Deve dikenini- Akkız, deve kengeli, eşek dikenini, kengel, kıbbun, meryemana dikenini, sütlü kengel, şevkülmeriyem
53. Deve kulağı-yara otu
54. Diş otu- diş hilali, hıltan, karaman kimyonu, kılır, köşni, kürdan otu
55. Dişbudak ağacı-uzun dişbudak
56. Döngel-döngal, ezgil, gelinboğan, tongel, töngel
57. Dul avrat otu- dul karı gömleği, hanım yaması, ulu avrat otu
58. Ebegümeci- büyük ebegümeci, ebeçgümeç, tolluk, yabani ebegümeci
59. Yaban elması- acalma, acamuk, acı elma, acuk, ekşi elma, kivil, kratuna, sengeç, senkeç
60. Eşek hıyarı- acıdülek, acı düvelek, acı kavun, cırtlatan, cırtlak, hıyarcık, karga düveliği, şeytan keleş, yabani hıyar
61. Eşek yoncası- koç boynuzu, kokulu yonca, pire otu, sarı taş yoncası
62. Fesleşen- fesliyen, peslan, reyhan
63. Frenk inciri- kaynanadili
64. Frenk kimyonu- hakiki kimyon
65. Gazel boynuzu-boynuzlu yonca, gazal boynuzu, sepik, şerpik, yalancı bezelye
66. Gazel otu- akgirit otu
67. Gece menekşesi-frenk menekşesi, gecegündüz çiçeği
68. Geyikdili- danadili, gazeldili
69. Ginkgo ağacı- mabet ağacı
70. Gülhatmi-gülfatma

71. Gümüşdüğme- varalika otu
72. Güvey otu- keklük otu
73. Güveyfeneri- gelinfeneri, gelin otu, kambel otu, kambil otu, kandil otu
74. Hardal-eşek hardalı, kara hardal, siyah hardal
75. Havacıva- eğlik, enlik, ennik (Kadirli), hevecive, kızıl enik, tüylü boya, yerineği
76. Tosbağa otu- güvegüve, kanbuyuran, kurbağa otu, sarı havacıva, tosbaği otu, tosba otu
77. Hünnap- çiğde, ünnap
78. Hercai menekşe- benefşe, menekşe, menevşe
79. Hodan- Sığırdili, zembil çiçeği
80. İskorçına- iskorçine, kara iskorçına
81. Kabak- sakız kabaği
82. Kabe süpürgesi- kabe kekiği- peygamber süpürgesi
83. Kadıntuzluğu- Amberparis, çobantuzluğu, diken üzümü, it tuzluğu, karamuk, sarıçalı
84. Kakule- kardamon
85. Kantaron-kantarion, kırmızı kantaron, kızıl kantaron, küçük kantaron
86. Kara hindiba- arslanidişi, karakavuk, radika, sarı aslanidişi
87. Kara pelin- erkek pelin, kâfur otu, misk otu
88. Karanfil- baharat karanfil
89. Karga otu-altınkamış
90. Karnıyarık- pire otu
91. Kasık otu- atyaran, Türk otu
92. Kaya eğreltisi- besbaye, bespaye, benekli eğrelti
93. Kayısı-zerdali; acı kayısı, fışfış, sarı erik
94. Kayışkıran- kayık çiçeği, yandak, yantak
95. Kaz otu- gümüş otu, kazayağı, parmak otu, kazayağı beşparmak otu
96. Sürüngen parmak otu- Kaz otu, kazgagası, sürüngen beşparmak otu, sürünücü beşparmak otu
97. Kebere- berimkemberi (diyarbakır), gebele(denizli), geber, gebre, gebre otu, gedigen, kabbar, kapari, keber, keber dikenli, kedi cırnağı, kedi tırnağı, tırmık
98. Keçiboynuzu- ballıbaba, ballıboynuz (denizli), hannip, hinnip, harnup, harrup, kaluş, melük
99. Keçi sakalı- Çayır kraliçesi, ergeçsakal, tekesakalı
100. Kedi nanesi- nezle otu
101. Kedi otu- ağı otu, yaban maydanozu
102. Kel otu- veba otu
103. Kerdeme-tere
104. Keten-zeyrek
105. Kırmızı biber- hint biberi, macar biberi, türk biberi
106. Kırmızı pancar- sebzelik pancar
107. Kırmızı yonca- çayır dutu, çayır tırfılı
108. Kısamahmut otu- bodurmahmut otu, dalak otu, erkurtaran, Kısacık mahmut otu, kumacı otu, sıcak otu, yer meşesi, yer palamudu
109. Kızıl söğüt- adi kızılağaç, kızıl ağaç
110. Kızılık ağacı- beyaz kızılık, çalı kızılığı, çum, eğren, ergen, eyir, güren, kevren, kıran, kiren, şefit, zağal, zaval, zağal, zavrak, zoğal, zongal, zoval, zuğal, zuhal, zuval
111. Kimyon- çemen kimyonu, acem kimyonu, kemnon, sıra, zıra
112. Kişniş-kara kimyon
113. Koca yemiş- ayı yemişi, dağ yemişi, davulga, davulğı, davulgo, davulgu, yağma
114. Koyun otu- fitik otu, kasık otu, kızılıyaprak, kuzupıtrağı

115. Koyunpıtırağı-İbni Sina otu, sıtma otu
116. Kök boya- Boya çili, boya kökü, boya pürcü, boya sarmaşığı, boyacı kökü, boyalık otu, çubuk boya, dil kanatan, kırmızı boya, kırmızı kök, kızıl kök, yumurta boyası
117. Köpek dili- pisikcırnağı, pisiktetiği, pisiktırnağı, pişikcırnağı
118. Köpek otu- boz otu, itsineği, kukas otu
119. Kurşun otu- diş otu, döven otu, kuduz otu, seçiler otu, sıtma otu
120. Kurtbağa otu- Tıbbi testere
121. Kurtluca-lohusa otu, su sarımsağı
122. Kurtpençesi- Çıyancık, çıyan otu, yılan kökü
123. Kuş kirazı- ılgıncar
124. Kuş otu- serçe dili, serçe otu
125. Kuşdili-biberiye, hasalban
126. Kuşekmeği- kadımalak
127. Kuşkonmaz- çoban çirası, yelmük
128. Kuzu sarmaşığı- çadır çiçeği, hamıza, kablumbağa otu, mamıza, tarla sarmaşığı
129. Mahmude otu- surya sarmaşığı, bingöz otu
130. Küçük çayır düğmesi- amel otu, kelek otu
131. Limon ağacı- suluzırtlak
132. Marsıvan otu- marsıma, marsuvan otu, merseme
133. Acı marul- eşek marulu, has marul, yağ marulu
134. Maydanoz-maydanos, maydanüs
135. Mercanköşk- macuran otu, mercengüş
136. Mine çiçeği-güvercin otu
137. Mürver-Kara mürver, melesir, mindar ağacı, mindıraç, patlak, patlangaç, patlangıç, patlangoz, patlanuç, patlavuç, patlayak, şişni, yalangoz, yalankoz
138. Nohut- hohud
139. Oğul otu- Acem otu, kovan otu, limon otu, melisa otu, turuncan
140. Okaliptüs-Mavi ökaliptüs, ökaliptüs, sıtma ağacı
141. Göl karabaşı- göl ısırganı
142. Öksürük otu- aslan pençesi, devetabanı
143. Ölmez çiçek-güneş çiçeği
144. Kokulu ölmez çiçek- güve otu
145. Papatya- adi papatya, babunç, kerkiz, mayıs papatyası, tıbbi papatya
146. Peygamber çiçeği-mavi peygamber çiçeği
147. Rezene-raziyane, tatlı anason
148. Salatalık-hıyar
149. Acur- acar, accor, acılaşır, acor, ancur, gita, hita, hitti
150. Salep- gelincik, anadolu salep otu, çayır salep, tavşantopuğu
151. Saplı meşe- kızıl meşe, yaz meşesi, zenepli meşe
152. Sarımsak-sarmısak, sarmusak
153. Sarımsak otu- sarımsak hardalı
154. Sarısabır- agav, ağu, sabırlık
155. Sater- geyik otu, zater
156. Servi- selvi
157. Sığırdili- arı otu
158. Silcan- italyan saparnası, öz diken, zimilaçi, zimilas
159. Siyah frenk üzümü- siyah beктаşı üzümü
160. Su karanfili- mübarek otu- bit otu
161. Su teresi- acı gerdeme, gerdeme, kardomat, kerdeme, su kerdemesi, su mancası

162. Süpürge çalısı- funda, goyun, morca süpürge, süpürge otu
163. Şahin otu- tirnak otu
164. Şahtere otu- hakiki şahtere otu
165. Şerbetçi otu- biraçiçeği, maya otu, ömer otu
166. Tarçın-seylan tarçını
167. Tavşan kirazı- emir, fare diken, herdemtaze, sıçan diken, tavşan memesi, tavşan topuğu, yabanmirsini
168. Trabzon hurması- amme, japon hurması
169. Turnagagası-leylek kakkacı
170. Uyuz otu- adi şeytan yeniği
171. Üzüm- asma, sirke, şarap, üzüm çekirdeği yağı
172. [Van gülü- yağ gülü]sadberg gülü, katkı gülü, okka gülü, ısparta gülü, şam gülü
173. Venüs saç- karabacak
174. Yabani gül- gülburnu, kuşburnu, yaban gülü
175. Yabani hindiba- adi acımarul, mavi hindiba
176. Yalancı ısırğan- köpek otu, leylim otu, leylim yaprağı
177. Yapışkan otu- bere otu, duvar fesleğeni
178. Yara otu- adi yara otu, çobangülü
179. Yarpuz- filiskin, pülüskür
180. Yer fıstığı- amerikan fıstığı
181. Yıldız anason- çin anasonu
182. Yoğurt otu- çoban süzeği, sünnetlice otu, yapışkan otu, dil kanatan
183. Yonca- tarla üçgülü
184. Yün tarak otu- tarak otu
185. Zerdaçal- hint safranı, zerdeçap, zerdeçöp
186. Zulfa otu- çördek otu, çürdük otu, zufa otu

İlaç ve Bitki Adları Sözlüğü'nde Verilen Bazı Eş Anlamlı Bitkiler

1. Abdestbozan otu: çakırdiken, geren diken
2. Acı badem: yabani badem
3. Acı bakla: yabani bakla, domuz baklası, termiye, türmüs
4. Acı çiğdem: faki, güz çiğdemi, çakal çiğdemi, katırtuşağı
5. Acı dülek: eşek hıyarı
6. Acı karpuz: hanzal, acı elma, ebuçehil karpuzu, şenhıyar, şingiyar
7. Acı kıcı: kastarun
8. Acı yavşan: acı ot, ak sedef otu, basur otu, sıraca otu, peryavşan, oğlan otu, mayasal otu, afsentin, pelin, kısamahmut otu, meryem otu
9. Ada çayı: şalba, çalba diş otu, meryemiye, dağ çayı
10. Adam otu: köpek elması, abdüsselam otu, köpektaşığı, at elması, kan kurutan, yer elması, luffah
11. Ada soğanı: ayı soğanı, şalgaba, ak soğan, deniz soğanı, basal-ı unsul, ansel, mürdesenk
12. Avşar otu: Avşar otu. Çetük otu. Çobandüdüğü. Meyhaneci otu., azak eğiri
13. Ağaç kavunu: turunç, utruç, ütrüc, atrac, acem elması
14. Ağaç mantarı: cücül, katran köpüğü
15. Ahududu: moruh, totuk, kuş üzümü,
16. Ak çöpleme: ağu kunduzu, beyaz harbak, çomak, cumah, dokuz tepeli, kunduzluğu, sumaç, zumagu
17. Ak diken: geyikdili, acı cehre, cumurd, geyik diken, mürdeşe, Barut ağacı.

18. Ak günlük: asılbend, lübban, kündür
19. Akrep otu: derunec, bambul otu
20. Altın diken: akçakızı, sarı diken, çetmi diken, kızılöz diken
21. Aslandışı: acı marul, yaban marulu, keklik otu, kara hindiba
22. Aslanpençesi: fındık otu, şahten, şehduran, şebnemli
23. Atdili: Gelin küpesi, Yalova mercanı, herdemtaze
24. At kestanesi: Acı kestone, yabani kestone
25. Atkuyruğu: kırkboğum otu, çığçığ, ekli ot, zemberek otu, çam otu, tilkikuyruğu, kırkboğum, katırkuyruğu, kırkkilit otu, ulema yoncası
26. Ayı fındığı: tesbih ağacı, çakıldak, yaban ayvası, zamzalak
27. Bağa: ateş yaprağı, bağa yaprağı, beşdamar otu, damar otu, siğil otu, sinir otu, sinirli ot, kırsinir otu, yilandili, yılan otu, karnıyarık
28. Ban otu: batbat otu, bengildek, bengilik otu, berç, çömlek otu, diş otu, dağdağan, göz otu, beng, benc, esrar
29. Basur otu: salep, küçük kırlangıç otu, düğün çiçeği, yağlı çiçek.
30. Binbirdelik otu: Sarı kantaron, kan otu, kılıç otu, koyunkıran, kuzukıran, mayasıl otu, yara otu.
31. Boru çiçeği: 1. Kakula, kokar ot, cin otu, bostan karanfili, büyü otu, sihirbaz otu, tatala, tatula, yeleşik, şeytan otu, şeytan elması. 2. Kahkaha çiçeği, gündüzsefası, çan çiçeği. 3. Nergis, zerrin.
32. Bostanbozan: bağbozan, gelinsaçı, cinsaçı, eftimon, kızıl sarmaşık, küşüt, şeytansaçı.
33. Boynuzlu gelincik: boynuzlu haşhaş, eşek lalesi, gülgülü, çanakkıran, gülfatma, gülhatun, gülgülüm
34. Böğürtlen: ağaç çileği, avat, büldürgen, fık otu, fiske, fisko, fukuka, fuska, gürüzüm, diken çileği, hamdakuka, karamana, kara diken, kedi dutu, kür, kürmez, mihra, moloş, mor menik, pisko, ahududu.
35. Centiyane: Arapdede, eşek turpu, büyük kantaron, güşad otu, pancar otu, cintiyane.
36. Çay üzümü: Avcı üzümü, libade, lifor, likaba, orman liforu, peygamber üzümü, trabzon çayı, çoban üzümü.
37. Çengel sakızı: Çıtlık, çöpkanak, kara kavruk, karagöz, ak hindiba, karaca kovuk, karakavuk, karavlık, sakız otu.
38. Çiğdem: Alvele, apalak, çivtan, çiyelem, yayla kestanesi, çiğdem çiçeği, hezye, mahmur çiçeği.
39. Çobançantası: Kuşkuş otu, cıngıldak otu
40. Çoban üzümü: Kuş üzümü, çalı çileği, çay üzümü, garagilik, lifora, yaban mersini, yayla liforu, yer liforu.
41. Çörekotu: Şuniz, şehviz, siyah susam, cöcce, cöccem, karaca otu, otçam, siyah kimyon
42. Çöven: çevgen, çögür, şekerci çöveni, sabun otu
43. Dağ sümbülü: Arap otu, Araptaşağı, camışmemesi.
44. Dalak otu: Kurtluca, duvar sedefi, kısamahmut otu
45. Dereotu: Börek otu, darak otu, dereotu, dorak otu, hadimala, hukar, sakal otu, samit, tarhana otu.
46. Dişbudak: Demir ağacı, demircik, asfur ağacı.
47. Domuzağırşağı: Buhur-ı meryem, buhur otu, danagöbeği, tavşankulağı, devetabanı, domuz elması, domuz turpu, kır menekşesi, aslanpençesi, köstüköpeği, kuskusa, topalak, yersomunu.
48. Döngel: gelinboğan, muşmula, beşbiyık, ezgil.
49. Dulavrat otu: dulkarigömleği, hanımyaması, uluavrat otu, pıtrak diken, galabak.
50. Düğün çiçeği: gelek otu, sütleşen, basur otu, kurbağa otu, kelek otu, kebikeç, yaraaçan otu

51. Eğrelti otu: evratı, eylentü, güllük, ifteri, kızıl ot, papra, kuzgun otu.
52. Eşek hıyarı: Acı düğlek, acı kavun, cırtatan, hıyarcık, it hıyarı, karga düğleği, kargaibiği, karga cevizi, şeytan keleşi.
53. Eşekkulağı: mayasıl otu, karakafes, kafes otu, kantariyun.
54. Eşek marulu: Acı marul, kundrul, süt otu, kuzugevreği, kuzukürtü.
55. Eşek turpu: bayır turpu, yabani kaşık otu, hardal otu.
56. Farfara otu: Öksürük otu, katırtırnağı, devetabanı.
57. Feşçitarağı: tarak otu, çobantarağı, karağan, pukiç
58. Frenk inciri: Firavun inciri, Hint inciri, kaynanadili, mart yemişi.
59. Gelincik: Alvala, arı gülü, aş otu, börek otu, düğmeli ot, gagaç, gelineli, gelin gülü, gelin otu, gülgülü, hüddüdü, ibiççe, kakma, kapçık otu, kapırcak, karagöz, malaşa, mümüdü, tultuk, vıccı, yordanlı
60. Geven: Çekme, gön, ketire, ketre, keven.
61. Geyikdili: Danadili, karkazayağı.
62. Gıvışgan otu: ecibücü, gıvırşık, tavukyastığı
63. Günlük: Buhur, sıgala ağacı, mi'a, mukl-ı azrak
64. Güveyfeneri: teleme otu, gelin otu, kambil otu, gelinfeneri
65. Hatuntuzluğu: karamuk dikenini, diken üzümü, emberbaris
66. Havaciva otu: eğlik, eğnik, kızıljenik, toşbağa otu, tüylüboya, şencâr
67. Hint yağı ağacı: Kene otu, dedemene, generçek otu, hırva, hindiye.
68. İsrırgan otu: Ağdalak, cıncar, cızlagan, dalagan, gezgez, geznik, gıcıkdan otu, gidişken otu, yığınç.
69. İnci çiçeğı: mayışçanı, mayış çiçeğı, koyungözü
70. Kabakulak otu: Lohusa otu, lohusa çiçeğı, venüs çiçeğı, zeravend.
71. Kabalak: kusut, öksürük otu, gabalak, şabla, deve şaplağı, devetabanı, nilüfer
72. Kadıntuzluğu: diken üzümü, karamuk, cavşır, ambarbaris, oğlanaşı, zirişk, emirbaris
73. Kahkaha çiçeğı: Çit sarmaşığı, boru çiçeğı, gündüzsafası, mahmude otu, çadır çiçeğı, yalı otu.
74. Karabaş otu: keşiş otu, yalancı lavanta çiçeğı, gargan, ustuhudus
75. Karaca ot: ak çöpleme, siyah harbak, çöplemecik, bohça otu, boynuz otu, çatlak, danabağırtan, danakıran, kara çöpleme, keklük otu, patlak çiçeğı, siyah harbak. Çörek otu.
76. Kara çalı: çaltı dikenini, çeşmezen, çıçırğan, isa dikenini, kunar, sincan dikenini.
77. Karamuk dikenini: diken üzümü, hatuntuzluğu, amberbaris, ekşimen, giraba, kamberiz, karaca, kızambuk, kızamık, sarı çalı.
78. Kara yemiş: Taflan, laz kirazı, laz üzümü, karamış, kattak, hint kirazı.
79. Karga soğanı: keklük çiğdemi, kılıç otu, kuzgun kılıcı, ak yıldız, tükürük otu.
80. Kasık otu: Fıtık otu, koyun otu, kuzu pıtrağı, kızıl yaprak, egir otu.
81. Kaya kekiğı: Girit sateri, kara kekik, kılıç kekiğı, taş kekiğı, sater.
82. Kaya koruğı: Dam koruğı, kulak otu, çobankavurması, camuskulağı.
83. Keten: cimit, ezgin, gökdün, zerek, seğelek, segrek, seyrik, siyelek, zeyrek.
84. Mahmur çiçeğı: Üzerlik, kadife çiçeğı, güz çiğdemi, horozibiğı.
85. Manisa lalesi: Girit lalesi, yoğurt çiçeğı, kar çiçeğı, ebaberi, Girit şakayığı.
86. Ölmez çiçek: Altın otu, alay çiçeğı, altın başak, altın çiçeğı, arı çiçeğı, bozoğlan, herdentaze, kovan otu, kudama, leblebi çiçeğı, mantı çiçeğı, mantuvar çiçeğı, sarı çiçek, sarı savran, yayla çiçeğı, yayla otu, yılan gülü.
87. Sabun otu: köpürjen, tahdik otu, uşnan, çöven.
88. Semizotu: Cibile, çilbir otu, pürpürüm, tohmekan, elmelik.
89. Sığırkuyruğı: Bozkulak, danakuyruğı, kurtkulağı, öküzpörçüğü, sığır otu, burunca otu, dededili, mahizehre.
90. Tavşancıl otu: Baldırğan, öğrek otu, kamşan, söki.

91. Tavşankulağı: Siklamen, domuzağırşağı, ak diken, topalak, domuz turpu, riclü'l-erneb.
92. Tilki üzümü: Sofur, yaban asması, yaban yasemini.
93. Torak otu: Dereotu, turak otu, razyane, şibis.
94. Uruz otu: Bağa yaprağı, sinir otu, kaya koruğu.
95. Üzerlik: İlezik, nazar otu, yabani sedef otu, mahmur çiçeği, harmel.
96. Yapışkan otu: Bere otu, küçük inci çiçeği otu, duvar fesleğeni.
97. Yılan otu: Acı kök, develik otu, loğusa otu.
98. Yonca: Tirfil, üçgül, kelek otu, kuş elması, tavşanayağı.
99. Yüksük otu: Mayasıl otu, arı kovanı çiçeği, tilkikuyruğu, parmakçık otu.
100. Zivircik: Tesbih ağacı, katırkuyruğu, yiyircik.

Ters anlamlılık, iki öge arasında (çeşitli ölçü ve derecelere göre) meydana gelen karşıtlıktır. İki öge arasındaki karşıtlığın derecesine göre ters anlamlılık da çeşitlere ayrılır. Bu çeşitler konusunda dilbilimcilerin farklı görüşleri mevcuttur.

“Anlambilimde ele alınan konulardan biri de birbirine karşıt, ters anlam taşıyan sözcüklerin oluşturduğu ters anlamlılıktır. Bu tür ögeler için, Yunanca anti 'ters, karşıt' ve onama 'ad' sözcüklerinden kurulan terim kullanılmakta, batı dillerinde olayın adı olarak örneğin Fr. antonymie, İng. antonymy, birbirine karşıt anlamdaki sözcükler için de Fr. antonyme, İng. antonymous terimlerinden yararlanılmaktadır. Dilbilimciler ters anlamlıların birçok türlerini belirlemişlerdir. Bilginlerin birbirine zaman zaman uymayan bu sınıflamaları arasında yön gösteren, dereceli, ilişkisel, ikili, kutupsal, biçimsel ilişkili (ve ilişkisiz) gibi türler de belirlenmiştir.” (Aksan, 2006: 81).

Lyons (1983: 364-365), karşıt anlamlıları şu şekilde tasnif etmiştir:

“Sözcük düzeyindeki karşıtlık türlerinden yön gösteren ters anlamlılara Türkçeden aşağı/yukarı, ileri/geri, sağ/sol, kuzey/güney gibi örnekleri gösterebiliriz. Dereceli ters anlamlılara sıcak/ılık/serin/soğuk, açık/aralık/kapalı örnekleri gösterilebilir. İlişkisel ters anlamlılar olarak nitelenenlere ise almak/satmak, satılık/kiralık, ana/baba/evlat, usta/kalfa/çırak sözcükleri uymaktadır. Leech'in (1981: 99) ikili sınıflandırma adını verdiği örneklere Türkçedeki canlı/ölü, zengin/fakir, genç/yaşlı sözcükleri uymaktadır. Bunlar içinden zengin/fakir (ya da yoksul) Leech'in kutupsal ters anlamlılık olarak nitelediği örneklere de uymakta, ayrıca yüksek/alçak, sevmek/nefret etmek gibileri de bulunmaktadır. Biçimsel, ilişkili ters anlamlılara Türkçeden sorumluluk/sorumsuzluk, paralı/parasız, görmüş/görmemiş karşıtlıkları gösterilebilir.” (Aksan, 2006: 82).

Çotuksöken (2012: 10), ters anlamlıları karşıtlık, karşılıklılık ve olumsuzlama başlıkları altında değerlendirmiştir. Vardar (1998: 136) ve Kılıç (2009: 51), ters anlamlılığın dört türü olduğunu açıklamışlardır: Yalın karşıt anlamlılık, derecelendirilebilen karşıt anlamlılık, ters karşıt anlamlılık ve karşıtsallık. Aksan (2006: 129-131)'in ters anlamlılar tasnifi ise beş başlıktan oluşmaktadır: İkili karşıtlıklar, biçimsel ilişkili karşıtlıklar, ilişkisel karşıtlıklar, dereceli karşıtlıklar ve yön gösteren karşıtlıklar.

Ters anlamlılığın tanımı ve tasniflerinden sonra değinilmesi gereken bir diğer konu da bu alanda yapılan çalışmalar ve bu çalışmaların dil içerisindeki konumlarıdır. Bu açıdan ortaya konulmuş eserleri inceleyen ünlü dilbilimci Lyons, hem ters anlamlılık/zıt anlamlılık hem de eş anlamlılık ile ilgili yapılmış çalışmalarını özellikle de sözlük çalışmalarını değerlendirmiştir. Bu iki alanda hazırlanan sözlük çalışmalarının yeterlilikleri ve yetersizlikleri üzerine dile getirdiği sözler büyük önem arz etmektedir.

“Bu tür özel sözlüklerin uygulamada yararlı bulunması, sözcüklerin az çok yeterli bir biçimde eş anlamlı ve zıt anlamlı diziler halinde kümelenirebileceklerini göstermektedir. Ancak burada vurgulanması gereken iki nokta vardır: Birincisi, eş anlamlılık ve zıt anlamlılık çok değişik mantıksal niteliği olan anlam ilişkileridir: anlam karşıtlığı yalnızca anlam ayrımının en aşırı durumu değildir. İkincisi, geleneksel zıt anlamlılık kavramı içinde birkaç ayrım belirlenmelidir: “zıt anlamlılık” sözlükleri, kullananlar bu ayrımları çizdikleri ölçüde uygulamada başarılıdır.” (Lyons, 1983: 364-365)

Lyons, yukarıdaki ifadelerini kullanarak bu alanda çalışma yapacak araştırmacılara özellikle dikkat etmeleri gereken hususlar noktasında ipucu vermektedir.

Bitki adları, söz varlığı açısından oldukça geniş bir alanı kapsadığı ve anlam açısından da büyük bir öneme sahip olduğu için, ters anlamlılık kapsamında değerlendirmek faydalı olacaktır. Bitki adlarında ters anlamlılık genel olarak, zıt anlamlı kelimelerin kullanımıyla sağlanmaktadır. Aynı bitkinin rengi, şekli, boyutu, tadı vb. açıdan karşıtlığı, anlam açısından da karşıtlığı beraberinde getirmektedir. Bu amaç doğrultusunda 85 eser taranarak ters anlamlı bitki adları tespit edilmeye ve elde edilen materyaller tablolar halinde sunulmaya çalışılmıştır. Taranan eserler şunlardır: *Eski Türk Yazıtları Söz Varlığı İncelemesi*, *Dede Korkut Kitabı (I-II)*, *Kutadgu Bilig*, *Nehcül-Feradis*, *Kamus-ı Türki*, *Müntahab-ı Şifâ I-II*, *Mücerreb-nâme*, *Türkçe Bitki Adları Sözlüğü*, *Türkçe Sözlük*, *Edviye-i Müfredde*, *Kabalıcı Şifalı Bitkiler Ansiklopedisi*, *İlaç ve Bitki Adları Sözlüğü*, *Kaşgarlı Mahmud- Divânü Lugâti't-Türk*, *Türk Bilişsel Budun Dil Bilimine Giriş*, *Türk Halk Bitki Sınıflandırmaları/ Temel Aşamalar*, *Kitâb-ı Kânûnce*, *İbnü-Mühennâ Lûgatı*, *Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü*, *Abuşka Lûgatı veya Çağatay Sözlüğü*, *Karahanlı Türkçesi Sözlüğü-Yüksek Lisans Tezi*, *Marzubânnâme Tercümesi-Yüksek Lisans Tezi*, *Süheyl ü Nev-bahâr-Yüksek Lisans Tezi*, *Mahbûbü'l-Kulûb-Doktora Tezi*, *Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözcüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü I (A-N)/ II (O-Z)*, *Ebulfeyz Mustafa Efendi-Risâle-i Feyziyye fî Lügâti'l-Müfredâti't-Tıbbiyye*, *Şirvanlı Mahmud-Kemâliyye*, *Revna-ı Bustan*, *Tutmacı-Tabiatnâme*, *Hekim Bereket- Hulâsa*, *Hekim Bereket- Tuhfe-i Mübârizi*, *Kitâbü'l-Mühimmât*, *Muhammed bin Mahmûd-ı Şirvânî-Mürşid*, *Orta Asya'da Kutsal Bitkiler ve Hayvanlar*, *İbn Avvâm- Terceme-i Kitâbü'l-Filâha [Ziraat Kısmı]*, *Tıbbi Bitkiler Atlası*, *Türkiye'nin Geleneksel İlaç Bitkileri*, *Biyoloji Terimleri Sözlüğü*, *Bitki Adları Sözlüğü*, *Türkiye Bitkileri Sözlüğü*, *Tarama Sözlüğü*, *Hazâ Kitâb-ı Hulâsa-i Tıbb Cerrâh Mes'ûd-Doktora Tezi*, *Ahmedî, Tervihü'l-Ervâh-Doktora Tezi*, *'Abdulvehhâb'ın Müntehab Adlı Tıp Kitabı-Yüksek Lisans Tezi*, *Hekim Hayreddin'in Kitab-ı Akraadin-i-Yüksek Lisans Tezi*, *Muyiddin Mehi'nin Müfid (Nazmü't-Teshil) Adlı Eseri ve Bu Eserin XV. Yüzyıl Türk Tıp Dilinin Oluşmasındaki Yeri- Doktora Tezi*, *Haza Kitab u Hukema-yı Tertib-i Mu'alece Adlı Eser Üzerine Bir Dil İncelemesi-Doktora Tezi*, *Et-Teshil Fi't-Tıbb-Yüksek Lisans Tezi*, *Tercüme-i Aynü'l-Hayat'ta Şekil ve Zaman Ekleri-Doktora Tezi*, *Lûgat-ı Müşkilat-ı Ecza - Derviş Siyahi Larendevi- Yüksek Lisans Tezi*, *Terceme-i Kâmilü's-Snâ'a-Yüksek Lisans Tezi*, *Evliya Çelebi'nin Seyahatnamesi'nde Yer Alan Bitki Adları-Yüksek Lisans Tezi*, *Felahat-name-Yüksek Lisans Tezi*, *Eski Oğuzca Sözlük-Bahşayış Lûgatı*, *Abdulvehhab bin Yusuf'un Müntahab-ı fi't- Tıbb'ı-Doktora Tezi*, *Illustrated Polyglottic Dictionary of Plant Names in Latin, Arabic, Armenian, English, French, German, Italian and Turkish Language*, *Derleme Sözlüğü*, *Tarihi ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lûgatı*, *Yadigar-ı İbn-i Şerif-Doktora Tezi*, *Terceme-i Akraadin-Doktora Tezi*, *Kitâb-ı Esbâbü'l- 'Alâmât-Yüksek Lisans Tezi*, *Burhân-ı Katı'da Yer Alan Türkçe Sözcükler ve Deyim Dizini-Yüksek Lisans Tezi*, *Kitâbü'l-Felâhat Tercümesi-Doktora Tezi*, *Tıbb-ı Nebevi-Doktora Tezi*, *Şirvani Mahmud- Sultâniye-Yüksek Lisans Tezi*, *Ordu ve Yöresi Ağızlarında Armut Adları*, *Alâ'im-i Cerrâhin'de Geçen Bitki Adları*, *Codex Cumanicus'ta Bitki Adları*, *Kutadgu Bilig'deki Bitki Adları*, *Eski Anadolu Türkçesi İle Yazılmış Bir Dil Yadigarı: İlm-i Tıbb*, *Karacaoğlan'ın Dünyasında Bitkiler*, *Vezirköprü ve Havza Ağızlarında Yabancı Bitki Adları*, *Tunceli'nin Bazı Yöresel Bitki Adları*, *Câmi'ü'l-Fürs Örneğinde XVI. Yüzyıl Bitki İsimleri*, *Kenzü's-*

Sıhhatü'l-Ebdâniyye Eser-i Mürşid-i Osmâniyye'de Bitki Adları, Eski Anadolu Türkçesinde Eczacılık Terimleri ve Bu Terimlerin Tıp, Botanik, Zooloji, Madencilik, Kimya Terimleriyle İlişkileri, Risâle-i Mu'âlece'ye Göre XVI. Yüzyıl Türkçesinde Tıbbi Bitki Adları, XIV-XV. Yüzyıl Tıp Metinlerinde Türkçe Bitki Adları, Eski Oğuz Türkçesinde Tıp Dilinin Oluşumu ve Özellikleri, Türkiye Türkçesinde Hayvan Adlarından Türetilmiş Bitki Adları, Yetiştigi/Geldiği Coğrafya Veya Etnik Adlandırmayla Oluşturulan Bitki Adları, Türkiye Türkçesinde Organ Adlarıyla Oluşturulmuş Bitki Adları, XIV. ve XV. Yüzyıl Anadolu Türkçesi Botanik Terimleri, Lügat-i Müşkilât-ı Eczâ'da Türkçe Bitki Adları, Baş-Kafa-Ser Kelimelerinin Eş Anlamlılığı ve Baş Kelimesinin Divanü Lügati't-Türk Merkezli bir Yaklaşım, Türkiye Türkçesi Ağızlarında Bitki ve Hayvan İsimleri-Doktora Tezi, Türkiye Türkçesinde Bitki Adları-Doktora Tezi. Bütün bu kaynakların teorik kısımları içerisinde yer alan bitki adları bölümlerinin yanı sıra sözlükleri/dizinleri taranarak karşıtlık içeren bitki adları tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu doğrultuda ulaşılan bitki adları neticesinde ak-kara, beyaz-siyah, acı-tatlı, büyük-küçük, yaz-kış, yaş-kuru, sert-yumuşak karşıtlıklarına ulaşılmıştır. Karşıtlıklar temelinde elde edilen, bazı ters anlamlı bitki adları şunlardır:

Ak-kara

ak ağaç-akağaç-akagaç	karaağaç-kara ağaç
ak alıç-akalıç	kara alıç
ak ardıç	karaardıç- karaardıç -kara arduc -kara ardıcı
ak asma-akasma	karaasma-kara asma
ak armut	kara armut
akbaba	karababa
akbacak	karabacak
ak bakla- akbakla-ağ bakla	kara bakla
ak baldır- akbaldır- ağ baldır- ağbaldır	karabaldır otu
akban -ağban	kara ban
akbaş	karabaş
akbaşak-akbasak	karabaşak-kara başak
akbaşlı-akbaşlı	karabaşlı
ak biber-ak büber	karabiber-kara biber
ak buğday- akbuğday-akbugday:	karabuğday-kara buğday
ak burçak- akburçak	karaburçak-kara burçak
akça	karaca
akça ağaç-akca ağaç-akçe ağaç- akçaağaç	karaca ağaç
akça ot-akca ot-akça otu-ağca otu-akçao	karaca ot-karaca otu- karacaot
akçalı-ak çalı	karaçalı-kara çalı-kara çaltı
ak çam- akçam	karaçam-kara çam
ak çöpleme- akçöpleme	kara çöpleme
ak davulgu-	kara davulgu
ak dolgu	kara dolgu
ak dut- akdut	karadut-kara tut
ak diken- akdiken	karadiken-kara diken
ak alma-ak elma	kara elma
ak encir-ah encir	kara encir
ak erik- ak erük- ag erük	kara erik-kara erük
ak fiğ - akfiğ	kara fiğ- kara fik
ak geven	kara geven
ak gevrek- akgevrek	karagevrek-kara gevrek
ak günlük- akgünlük	kara günlük- kara günlük [ağacı]-kara günnük [ağacı]
ak gürgen	karagürgen-kara gürgen

ak harbak- ak hırbak	kara harbak
ak hardal-akhardal-ak hardel	kara hardal
ak haşhaş- ah haşhaş	kara haşhaş
ak hindiba-ak hindibağ	kara hindiba-karahindiba
ak hurma	kara hurma-karahurma
ak incir- ak encir	kara incir
ak kabak	kara kabak
ak kavak-akkavak	karakavak-kara kavıt-kara kavuk
ak kavza	karakavza-kara kavza
ak kekik	kara kekik
ak kök	kara kök-karakök
ak kulak- akkulak-akkulağı	karakulak
ak lahana	karalahana-kara lahana
ak mantar-ağ mantar-akmantar	kara mantar
ak mersin	kara mersin
ak meşe	kara meşe
ak nohud	kara nohut
ak ot- ak otu	kara ot
ak pancar-akpancar	kara pancar
ak parmak- akparmak	karaparmak
ak pazı	kara pazı-karapazı
ak pelin - akpelin	kara pelin
ak sakız- aksakız-ağsakız	kara sakız-karasakız
ak selvi	kara selvi
ak sirke- aksirke	karasirke
ak sirken	kara sirken
ak soğan- aksoğan	kara soğan
ak söğüt-aksöğüt	kara söğüt
aktavuk	karatavuk
ak turp	kara turp- karaturp
ak tut	kara tut
ak üzüm-ağ üzüm-ah üzüm	kara üzüm
ak yavşan-akyavşan	kara yavşan

Beyaz-siyah

beyaz bang otu	siyah ban otu
beyaz boynuz otu	siyah boynuz otu
beyaz civanperçemi	siyah civanperçemi
beyaz harbak	siyah harbak
beyaz hardal	siyah hardal
beyaz haşhaş	siyah haşhaş
beyaz kurtluca	siyah kurtluca
beyaz mantar	siyah mantar
beyaz ot	siyah ot
beyaz sant ağacı	siyah sant ağacı
beyaz sığır kuyruğu	siyah sığır kuyruğu

Acı-tatlı

acı badem-acı badam	tatlı badem-tatlı badem- tatlı badam
acı biyan	tatlı biyan
acı boyan-acı buyan	tatlı boyan

acı elma	tatlı elması-tatlı alma
acı gerdeme	tatlı gerdeme-tatlı kerdeme
acı ısırgan	tatlı ısırgan
acı kök	tatlı kök
acı labada	tatlı labada
acı erik-acı erük	tatlı erük
acı kabak	tatlı kabak
acı kust	tatlı kust

Büyük-küçük

büyük baldıran	küçük baldıran
büyük ebe gümeci-büyük ebemgümece	küçük ebemgümece
büyük fesleğen	küçük fesleğen
büyük ısırgan	küçük ısırgan
büyük ısırgan otu	küçük ısırgan otu
büyük kantaron-büyük kantaryon	küçük kantaron-küçük kantaryon
büyük Latin çiçeği	küçük Latin çiçeği
büyük sinir otu	küçük sinir otu

Yaz-kış

yaz armudu	kışarmudu
yaz elması	kışelması
yaz kekiği	kış kekiği
yaz mantarı	kış mantarı
yaz sümbülü	kış sümbülü

Yaş-kuru

yaş otu	kuru ot
yaş üzüm	kuru üzüm
yaş zufa	kuru zufa

Sert-yumuşak

sert buğday	yumuşak buğday
-------------	----------------

SONUÇ

Eş anlamlılık, dilbilimcilerin üzerinde ortak bir karara varamadığı konulardandır. Öncelikli olarak eş anlamlılığın varlığı tartışma konusu olmuştur. Varlığının kabul edildiği durumlarda da (çok anlamlılık ve eş seslilik gibi) dilde anlam bulanıklığına yol açtığı fikri ortaya çıkmıştır. Burada da anlam bulanıklığını kabul edenlerle anlam bulanıklığının “bağlam” sayesinde ortadan kalkacağını savunanlar arasında bir fikir ayrılığı söz konusu olmuştur. Bütün bu ayrılıklara rağmen eş anlamlılıkla ilgili genel kabul gören görüş ise aynı dil içerisinde “tam” eş anlamlı kelime olamayacağı görüşüdür. Farklı dillerden alınan kelimelerin dilimizde “tam” eş anlamlı bir karşılığı bulunabileceği düşüncesi birçok dilbilimci tarafından kabul edilmektedir. Burada da yabancı kökenli kelimenin mi yoksa yerli eş anlamlı kelimenin mi daha kalıcı olarak dilde yer edinebileceği konusu ortaya çıkmaktadır. Görüldüğü üzere eş anlamlılar arasında bir yaşam savaşı vardır. Yerli de olsa yabancı da olsa her zaman birinin daha fazla tercih edildiği, diğerinin de yavaş yavaş unutulmaya başlandığı görülür.

Ters anlamlılık konusu da eş anlamlılık konusu gibi farklı bakış açıları ve tasniflerle dilin içerisinde varlığını gösteren bir konudur. Zıt anlamlılık, karşıt anlamlılık vb. farklı adlandırmalarla da karşımıza çıkmaktadır. Farklı bakış açıları ve farklı adlandırmalar olmuş olsa da ters anlamlılık eş anlamlılığa kıyasla daha net bir yerde bulunmaktadır. Net bir yerde bulunmasının iki sebebi vardır: Birincisi; zıtlıkların, tersliklerin dilde var olduğunun genel kabul görmesidir. İkincisi ise; bu zıtlıkların kelimelerle ya da eklerle sağlandığı fikrinin benimsenmesidir. Dilbilimcilerin ters anlamlılıkla ilgili ortaya koyduğu farklı görüş ve tasniflerin sebebi ise zıtlıkların dereceleri ile ilgilidir. Gerek eş anlamlılık gerekse ters anlamlılık dil içerisinde var olan zenginliklerdir. Türk dilinin bu denli zengin bir söz varlığına sahip olmasında bu iki anlam konusunun etkisi oldukça fazladır.

Eş anlamlılık ve ters anlamlılık konuları, bitki adları özelinde değerlendirildiğinde, ters anlamlılıkla ilgili daha net bilgiler edinilirken, eş anlamlılık konusunda zaman zaman karışıklıkların görüldüğünü ifade edebiliriz. Genel olarak bitki adlarıyla ilgili yapılan çalışmalarda, özellikle de derleme yapılan durumlarda, ağız özellikleri, yanlış adlandırmalar ve bunların yayılması, farklı bitkilere aynı genel adların verilmesi, gibi durumlar sebebiyle eş anlamlı bitki adlarının doğru ayırt edilemediği ve çeşitli karışıkların ortaya çıktığı görülmektedir. İlk başta adlandırmaları etkileyen bu durum, ad ve anlam arasındaki sıkı bağ neticesinde zamanla anlamda da etkisini göstermiştir. Dolayısıyla Türk dili içerisinde oldukça geniş bir alana sahip olan bitki adları konusu ile ilgili yapılacak çalışmalarda bu karışıklıkların ve yanlışlıkların giderilmesi oldukça önemlidir. Bu gibi durumlarda yapılması gereken en sağlıklı yöntem, dilbilimciler ile botanik bilimcilerin birbirlerinin çalışmalarından faydalanması olacaktır. Ancak bu sayede daha doğru materyallere ulaşılabilir. Bu fikir doğrultusunda, gerek eş anlamlı bitki adları listelerimizde gerek de ters anlamlı bitki adlarına ulaşmak için taradığımız 85 eser içerisinde hem dilbilimcilerin hem de botanik bilimcilerin çalışmalarından faydalanmaktayız. Eş anlamlılar listelerimizin ilkinden yani Şifalı Bitkiler Ansiklopedisi'nden 186 maddeye, ikinci listemizden yani İlaç ve Bitki Adları Sözlüğü'nden 100 maddeye ulaşılmıştır. Türkçe bir kelimedenden türetilen birçok kelime, yabancı kökenli olan eş anlamlılarını unutturmuştur. Böylece, hem Türk dilinin söz varlığı bu tür türetmelerle daha da zenginleşmiş hem de dilin eski ve köklü bir dil olarak daha da kalıcı olması sağlanmıştır. Aynı durum ters anlamlı kelimelerde de görülmektedir. Ters anlamlı bitki adlarına ulaşabilmek adına taranılan eserlerden ters anlamlarıyla birlikte 212 bitki adına ulaşılmıştır. Daha çok ak-kara ters anlamlılığının görüldüğü bitki adlarında çoğunlukla kökeni Türkçe olan zıt kelimelerle zıtlığın sağlandığını görebiliriz. Zamanla yok olmayan, yerini farklı dillerden dilimize giren kelimelere bırakmayan, hala varlığını sürdüren bu zıt anlamlı/ters anlamlı Türkçe kelimelerin fazlalığı dilimizin zenginliğini ve değerini gözler önüne sermektedir.

KAYNAKÇA

Ahanov, K. (1993). *Til Biliminiñ Negizderi*. Almatı: Sanat Baspası.

Aksan, D. (2006). *Anlambilim Konuları ve Türkçenin Anlambilimi*. Ankara: Engin Yayınevi.

Aksan, D. (2009). *Her Yönüyle Dil*. Ankara: Ankara Türk Dil Kurumu Yayınları.

Aktaş, E. G. (2010). *'Abdulvehhâb'ın Müntehab Adlı Tıp Kitabı (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi)*. Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Türk Dili Bilim Dalı, Sivas.

- Alkaya, Y. (2004). *Derleme Sözlüğündeki Bitki Adları* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Türk Edebiyatı Bilim Dalı, Edirne.
- Alkayış, F. (2007). *Türkiye Türkçesinde Bitki Adları* (Yayımlanmamış doktora tezi). Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Kayseri.
- Arat, R. R. (2005). *Kutadgu Bilig*. İstanbul: Kabalcı Yayınevi.
- Atalay, B. (1970). *Abuşka Lûgatı veya Çağatay Sözlüğü*. Ankara: Ayyıldız Matbaası.
- Aydın, M. (2008). Ordu ve Yöresi Ağzlarında Armut Adları. *Turkish Studies*, 3(3), 129-138.
- Aydın, M. B. (2011). *İbn Avvâm- Terceme-i Kitâbü'l- Filâha [Ziraat Kısmı]*. İstanbul: Kitabevi Yayınları.
- Aytaç, A. (2015). *Kitâbü'l-Felâhat Tercümesi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Çanakkale.
- Battal, A. (1934). *İbnü-Mühennâ Lûgatı*. İstanbul: İstanbul Devlet Matbaası.
- Bayat, A. H. ve Okumuş N. (2004). *Muhammed bin Mahmûd-ı Şîrvânî-Mürşid [Göz Hastalıkları]*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları.
- Baytop, T. (2007). *Türkçe Bitki Adları Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Bedevian, K. A. (1936). *Illustrated Polyglottic Dictionary of Plant Names in Latin, Arabic, Armenian, English, French, German, Italian and Turkish Language*. Kahire: Argus and Papazian Presses.
- Canpolat, M. ve Önler, Z. (2016). *Edviye-i Müfredde*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Ciğa, Ö. (2013). *Süheyl ü Nev-bahar* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Dicle Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Anabilim Dalı Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Dalı, Diyarbakır.
- Cora, E. (2007). *Burhân-ı Katı'da Yer Alan Türkçe Sözcükler ve Deyim Dizini* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Kocaeli.
- Çağırın, Ö. (1992). *Tıbb-ı Nebevi* (Yayımlanmamış doktora tezi). İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Malatya.
- Çelik, A. (2014). *Terceme-i Kâmilü's-Sinâ'a* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Türk Dili Bilim Dalı, Bursa.

- Çotuksöken, Y. (2012). *Türkçe Anlamdaşlar ve Karşıtanlamlılar Sözlüğü*. İstanbul: Papatya Yayınları.
- Doğan, A. ve Tuzlacı, E. (2015). Tunceli'nin Bazı Yöresel Bitki Adları. *Avrasya Terim Dergisi*, 3 (2), 23-33.
- Doğan, N. (2011). Vezirköprü ve Havza Ağızlarında Yabancı Bitki Adları. *Diyalektolog Yaz/2*, 7-13.
- Doğan, Ş. (2009). *Terceme-i Akrabadin- Sabuncuoğlu Şerefeddin* (Yayımlanmamış doktora tezi). Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Sakarya.
- Doğan, Ş. (2010). Eski Oğuz Türkçesinde Tıp Dilinin Oluşumu ve Özellikleri. *Turkish Studies*, 5(1), 313-373.
- Doğan, Ş. (2011). *Ebulfeyz Mustafa Efendi-Risâle-i Feyziyye fî Lügâti'l-Müfredâti't-Tıbbiyye*. İstanbul: Değişim Yayınları.
- Doğuer, B. E. (2013). *Hekim Bereket- Tuhfe-i Mübârizi*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Doğuer, B. E. (2016). *Hekim Bereket- Hulâsa*. Ankara: Ürün Yayınları.
- Ebcioğlu, N. (2009). *Bitki Adları Sözlüğü*. İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- Eckmann, J., Tezcan, S., Zülfikar, H. ve Ata, A. (I,II,III,IV) (2014). *Nehcü'l-Feradis*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Efe, K. (2012). *Türkiye Türkçesi Ağızlarında Bitki ve Hayvan İsimleri* (Yayımlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Türk Dili Bilim Dalı, Ankara.
- Ercilasun, A. B. ve Akkoyunlu Z. (2015). *Kaşgarlı Mahmud- Divânu Lugâti't-Türk*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Eren, H. (1999). *Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi.
- Ergin, M. (1997). *Dede Korkut Kitabı (I-II)*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Gülensoy, T. (2011). *Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözcüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü I (A-N)/ II (O-Z)*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Gümüşatam, G. (2009). *Haza Kitab u Hukema-yı Tertib-i Mu'alece Adlı Eser Üzerine Bir Dil İncelemesi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Ankara.
- Gümüşatam, G. (2010). Eski Anadolu Türkçesinde Eczacılık Terimleri ve Bu Terimlerin Tıp, Botanik, Zooloji, Madencilik, Kimya Terimleriyle İlişkileri. *Turkish Studies*, 5(2), 1033-1087.

- Gümüşatam, G. (2015). Risâle-i Mu'âlece'ye Göre XVI. Yüzyıl Türkçesinde Tıbbi Bitki Adları. *JASSS*, 39(3), 23-40.
- Gürlek, M. (2011). Alâ'im-i Cerrâhîn'de Geçen Bitki Adları. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(7), 123-145.
- Güven, M. (2005). *Abdulvehhab bin Yusuf'un Müntahab-ı fi't-Tıbb'ı* (Yayımlanmamış doktora tezi). Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Denizli.
- Hatiboğlu, V. (1970). *Eş Anlamlı Sözcükler Var mıdır?*. *Türk Dili Dergisi*, 229, 9-10.
- Kara, N. ve Ağyar, N. (2017). *Kitâb-ı Kânûnçe*. Ankara: Pegem Akademi.
- Kara, N. (2016). Eski Anadolu Türkçesi İle Yazılmış Bir Dil Yadigârı İlm-i Tıbb. *Turkish Studies*, 11(4), 493-504.
- Karacaoğlu, Ç. (2018). *Evliya Çelebi'nin Seyahatnamesi'nde Yer Alan Bitki Adları* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Türkiyat Araştırmaları Anabilim Dalı Türkiyat Araştırmaları Yüksek Lisans Programı, Ankara.
- Karadeniz, Y. (2017). Codex Cumanicus'ta Bitki Adları. *MCBÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(1), 611 – 638.
- Karasoy, Y. (2009). *Tutmacı-Tabiatnâme*. Konya: Palet Yayınları.
- Karol, S., Suludere Z. ve Ayvalı, C. (2010). *Biyoloji Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Kaya, Emel (2008). *Muyiddin Mehi'nin Müfid (Nazmü't-Teshil) Adlı Eseri ve Bu Eserin XV. Yüzyıl Türk Tıp Dilinin Oluşmasındaki Yeri* (Yayımlanmamış doktora tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Türk Dili Bilim Dalı, Konya.
- Kılıç, V. (2009). *Anlambilime Giriş-Temel Kavramlar*. İstanbul: Papatya Yayıncılık Eğitim.
- Kıran, A. E. (2014). Dilbilim, Anlambilim ve Edimbilim. *Turkish Studies*, 9(6), 719-729.
- Kurban, F. (1990). *Şirvani Mahmud- Sultâniye* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili Anabilim Dalı, İstanbul.
- Küçüker, P. (1994). *Yadigar-ı İbn-i Şerif* (Yayımlanmamış doktora tezi). Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Elazığ.
- Küçüker, P. (2010). Lügat-i Müşkilât-ı Eczâ'da Türkçe Bitki Adları. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(11), 401-415.
- Küçüker, P. (2010). *Mücerreb-nâme*. Ankara: Kültür Ajans Yayınları.

- Leech, Geoffrey (1981). *Semantics, The Study of Meaning*. USA: Penguin Books.
- Lyons, J. (1983). *Kuramsal Dilbilimine Giriş*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Lyons, J. (1995). *Linguistic Semantics: An Introduction*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Mete, O. (2009). *Kabalıcı Şifalı Bitkiler Ansiklopedisi*. İstanbul: Kabalıcı Yayınevi.
- Miandji, A. (2019). *Tıbbi Bitkiler Atlası*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Murad, S. (2009). *Lügat-ı Müşkilat-ı Ecza - Derviş Siyahi Larendevi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Sakarya.
- Murad, S. (2015). *Tercüme-i Aynü'l-Hayat'ta Şekil ve Zaman Ekleri* (Yayımlanmamış doktora tezi). Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Sakarya.
- Ölmez, Z. K. (1993). *Mahbûbü'l-Kulûb* (Yayımlanmamış doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Ankara.
- Önler, Z. (1990). XIV. ve XV. Yüzyıl Anadolu Türkçesi Botanik Terimleri. *Journal of Turkish Studies*, 14, 357-392.
- Önler, Z. (1999). *Müntahab-ı Şifâ I-II*. İstanbul: Simurg Yayınları.
- Önler, Z. (2000). *Revnağ-ı Bustan*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Önler, Z. (2004). XIV-XV. Yüzyıl Tıp Metinlerinde Türkçe Bitki Adları. *Kebikeç*, 18, 273-301.
- Özavşar, R. (2009). *Marzubânnâme Tercümesi, Metin, Çeviri, Art Zamanlı Anlam Değişmeleri, Dizin* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Öğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Anabilim Dalı Türk Dili Eğitimi Bilim Dalı, Diyarbakır.
- Özçelik, S. (2001). *Kitâbü'l-Mühimmât*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları.
- Özer, O. (1995). *Ahmedî, Tervihü'l-Ervâh* (Yayımlanmamış doktora tezi). Fırat Üniversitesi, Elazığ.
- Öztürk, F. (2005). Kutadgu Bilig'deki Bitki Adları. *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, VI (1), 201-208.
- Paçacıoğlu, B. (2014). *İlaç ve Bitki Adları Sözlüğü*. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Yayınları.
- Pilten, Ş. (2013). *Türk Dilinde Izdırıp Söz Bilgisi-Bir Eş Anlamlılık İncelemesi*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Pilten, Ş. (2017). *Türk Bilgisel Budun Dil Bilimine Giriş, Türk Halk Bitki Sınıflandırmaları/ Temel Aşamalar*. Ankara: Grafiker Yayınları.

- Roux J. P. (2005). *Orta Asya'da Kutsal Bitkiler ve Hayvanlar*. İstanbul: Kabalcı Yayınevi.
- Sami, Ş. (2015). *Kamus-ı Türki*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Saussure, F. (1976). *Genel Dilbilim Dersleri*. Cilt 1. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Şahin, H. (2007). Câmî'ül-Fürs Örneğinde XVI. Yüzyıl Bitki İsimleri. *Turkish Studies*, 2(2), 570-602.
- Şirin, H. (2016). *Eski Türk Yazıtları Söz Varlığı İncelemesi*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Telli, B. (2015) Kenzü's-Sıhhatü'l-Ebdâniyye Eser-i Mürşid-i Osmâniyye'de Bitki Adları. *Kesit Akademi Dergisi*, 1(1), 96-116.
- Tietze, A. (2002). *Tarihi ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lûgatı*. İstanbul: Simurg Yayıncılık.
- Tokat, S. (2010). *Kitâb-ı Esbâbü'l- 'Alâmât* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Sakarya.
- Turan, F. (2001). *Eski Oğuzca Sözlük-Bahşayış Lûgatı*. İstanbul: Bilimsel Akademik Yayınlar.
- Tuzlacı, E. (2011). *Türkiye Bitkileri Sözlüğü*. İstanbul: Alfa Yayınları.
- Tuzlacı, E. (2016). *Türkiye'nin Geleneksel İlaç Bitkileri*. İstanbul: İstanbul Tıp Kitabevleri.
- Türk Dil Kurumu (1995). *Tarama Sözlüğü*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi, Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Türk Dil Kurumu (1993). *Derleme Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Türk Dil Kurumu (2005). *Türkçe Sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Uçar, İ. (2010). Türkçede Eş Anlamlılık ve Eski Anadolu Türkçesi Tıp Yazmalarında Eş Anlamli Kelime Kullanımı. *ZfWT*, 2(1), 37-48.
- Uçar, İ. (2009). *Hazâ Kitâb-ı Hulâsa-i Tıbb Cerrâh Mes'ûd* (Yayımlanmamış doktora tezi). Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Sakarya.
- Uçar, İ. (2011). Baş, Kafa, Ser Kelimelerinin Eş Anlamlılığı ve Baş Kelimesinin Divanü Lugati't Türk Merkezli Bir Yaklaşım. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4(17), 186-203.
- Uçar, İ. (2012). Türkiye Türkçesinde Organ Adlarıyla Oluşturulmuş Bitki Adları. *TÜBAR*, XXXII, 285-306.
- Uçar, İ. (2013). Türkiye Türkçesinde Hayvan Adlarından Türetilmiş Bitki Adları. *Teke Dergisi*, 2(1), 1-19.
- Uçar, İ. (2013). Yetiştigi/Geldiği Coğrafya Veya Etnik Adlandırmayla Oluşturulan Bitki Adları. *ZfWT* 5(1), 115-135.

Uzunkaya, U. (2013). *Felahat-name* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Sakarya.

Üçer, M. Karacaoğlan'ın Dünyasında Bitkiler.

Üşenmez, E. (2006). *Karahanlı Türkçesi Sözlüğü* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Kütahya.

Vardar, B. (1998). *Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: ABC Kitabevi.

Yavuz, Y. (2008). *Hekim Hayreddin'in Kitab-ı Akraadin'i* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Konya.

Yelten, M. (1993). *Şirvanlı Mahmud Kemâliyye*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.

Yıldırım, O. (2010). *Et-Teshil Fi't-Tıbb* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Türk Dili Bilim Dalı, Sivas.